

LITERATUUR

In deze rubriek wordt U geïnformeerd over nieuwe literatuur op het gebied van terrariumverzorging en de systematiek van slangen. Ook kan (op speciaal verzoek) af en toe een literatuuroopgaaf geplaatst worden over de determinatie van de slangen van een bepaald land of van een systematische groep. Tips voor nieuwe literatuur en boekbesprekingen ingezonden door lezers zijn van harte welkom. Redakteur: Ed Prüst, Voorstraat 61, 3512 AK Utrecht. Tel. 030-319347.

Boekbespreking door K.R.G. Welch

Checklist and Keys to the Terrestrial Proteroglyphs of the World (Serpentes: *Elapidae* - *Hydrophiidae*). P. Golay, 1985. Elapsoidae Fondation Culturelle, Genève. 91 blz.

Een boek, dat zowel klein van formaat is als van aantal bladzijden, maar meteen indruk maakt op de lezer. In het boek staat een lijst van de genera van proteroglyfe slangen van de wereld, gevolgd door een lijst van de genera met alle erkende soorten erbij. Er is een determinatietabel voor de soorten van elk geslacht opgenomen; bij soorten met erkende ondersoorten is een verdere determinatietabel gemaakt. Voor degenen die met de praktijk te maken hebben of met museumverzamelingen, is dit een onmisbaar werk. Toch heb ik er wat kritische opmerkingen over te maken:

- 1. Voor elke soort is de originele naam, schrijver en het jaar en de plaats van ontdekking gegeven, maar ik vind het jammer, dat de nummers van de bladzijden er niet bij zijn vermeld.*
- 2. Aan het begin van het boek is een korte inleiding. Ik zou het essentieel hebben gevonden*

den dat er iets over de gehanteerde familie- en geslachtsindeling zou hebben in gestaan.

3. Het boek van Wells en Wellington (1983. A synopsis of the Class Reptilia in Australia. Australian Journal of Herpetology 1: 73-129), dat vele opmerkingen over de klassifikatie van Australische gifslangen maakt, is genegeerd.

Boekbespreking door K.R.G. Welch

The Venomous Snakes of the Near and Middle East.
U. Jogger, 1985. Wiesbaden, 115 blz.

Iedere herpetoloog moet wel blij zijn, dat er uiteindelijk een boek bestaat voor het identificeren van de giftige slangen uit de streken Egypte tot Turkije en het Arabisch Schiereiland tot Pakistan.

Na een korte introductie is er een lijst van de slangen, die genoemd worden in het boek. Dit wordt gevolgd door een reeks beschrijvingen van elke soort: klassifikatie, vergiftigingsverschijnselen, biotoop en verspreiding. Aan het eind van het boek zijn er vier, allemaal individueel belangrijke aanhangsels: natuurlijk dieet/geprefereerd voedsel; voortplanting; gif; beschikbare antigif. Het boek eindigt met een stel landkaarten van de verspreidingsgebieden. Voor degenen die geïnteresseerd zijn in de giftige slangen uit deze gebieden, is dit een essentieel en belangrijk boek.

Er zijn toch wel een paar kritische opmerkingen, die ik er over moet maken:

1. De laatste paar bladzijden van de hoofdtekst zijn een 'Taxonomische samenvatting'. Ik vind het jammer dat de problemen, die waren overgebleven, niet waren opgelost, voordat het boek was uitgegeven. Het boek zou er alleen nog belangrijker door zijn geworden.

2. Het engels dat in dit boek gebruikt wordt is vaak erg gebrekkig, maar de kwaliteit van het boek gaat er nauwelijks door op achteruit.

Zuchterfolg bei der selten gehaltenen Transpecos Natter *Elaphe subocularis*; R. Niederhauser. Herpetofauna (Ludwigsburg), 1984, Vol. 6 (31): 31-34.

In augustus 1981 kwam de auteur in het bezit van twee nakweekdieren *Elaphe subocularis* van 60 en 70 cm lengte. Deze, in de natuur in vrij droge en rotsachtige omgeving voorkomende slangen, werden gehouden in een woestijnterrarium (90x50x60 cm) waarin de temperatuur overdag 28°C en 's nachts 20°C bedroeg. Er zijn een 20 W daglicht-TL en een bodemverwarming aanwezig. De bodem is bedekt met een dunne laag turf met daarover een 5 cm dikke laag kiezel. Decoratie met behulp van planten is bij oudere, zwaardere dieren niet te handhaven. Er is een klein waterbakje, dat echter na een maaltijd voor vier dagen wordt weggehaald, omdat indien de dieren gedurende die tijd drinken, de prooi weer wordt uitgebraakt! De dieren zijn 's nachts actief.

In september kreeg de auteur er een paartje wildevangdieren van ca. 130 cm lengte bij. In maart 1983 werden deze bij het andere vrouwtje in het terrarium gezet. Paringen werden niet waargenomen. Wel werd het vrouwtje daarna snel dikker. Op 24 juli werden 4 eieren gelegd in een speciaal daarvoor in het terrarium gezet kistje met vochtig substraat. De eieren werden overgezet in een doosje met vochtig vermiculite en dit werd in het terrarium gezet. De temperatuur varieerde van 22-28°C, de relatieve luchtvochtigheid was steeds hoger dan 90%.

Na 96 dagen kwamen de jongen uit (10-11 g, 29-31 cm). Ze vervelden na 13 dagen, waarna ze zelfstandig een pasgeboren muisje aten. Na een

poos werden de vervellingen steeds moeilijker, maar na verhoging van de vochtigheid en wat multivitaminen werd dit weer beter.

Eine neue Art des *Vipera berus*-Komplexes aus der Türkei; W. Böhme & U. Joger. Amphibia-Reptilia, 1983 (4): 265-271.

In dit artikel wordt een nieuwe *Vipera*-soort beschreven ondanks het feit dat dit aan de hand van slechts één exemplaar gebeurt. Het dier komt uit noordwest Turkije, noordelijk van Adapazari, en krijgt de soortnaam *Vipera barani*.

De nieuwe soort onderscheidt zich van:

1. *Vipera berus*, *Vipera kaznakovi* en *Vipera ursinii* door o.a. een groter aantal onderstaartschubben;
2. *Vipera ursinii* en *Vipera kaznakovi* door een groter aantal buikschubben;
3. *Vipera aspis* doordat er maar één rij subocularen is;
4. alle andere soorten door witte supralabialen en een helgele staartonderzijde.

De mogelijkheid van hybridisatie wordt besproken maar verworpen, want er waren oorspronkelijk drie gelijk uitziende dieren.

Viermalige Eiablage von *Natrix maura* (Linnaeus, 1758); J. Willsch. Herpetofauna (Ludwigsburg), 1984, Vol. 6 (32): 19-21.

De auteur heeft deze slangen in een paludarium, waarvan hij om de andere dag het water ververst. Schuilplaatsen zijn aanwezig. Verlicht wordt met behulp van TL-buizen en een gloeilamp waardoor plaatselijk de temperatuur 28-32°C bedraagt. De verlichting is 10-14 uur aan.

's Winters overwinteren de dieren 3 à 4 maanden bij 5-10°C. De dieren worden eens per week met vis gevoerd. Drachtige wijfjes stoppen 5-10 da-

gen voor het leggen van de eieren met eten.
De eieren worden uitgebroed bij 28°C en 95% relatieve luchtvochtigheid. Als substraat dient uitgekookte turf. Ooit is bij de auteur een snel gegroeid vrouwtje van 11 maanden gedekt, dat na 1½ maand 4 eieren legde, waarvan er één uitkwam.